

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo priimti Tarybos Direktyvą (Euratomas), kuria nustatoma Bendrijos branduolinės saugos sistema

COM(2008) 790 galutinis – 2008/0231 (CNS)

(2009/C 306/13)

2003 m. sausio 30 d. Europos Komisija, vadovaudamasi Euratomo sutarties 31 straipsniu, nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą (Euratomas), nustatančią pagrindinius įsipareigojimus ir bendrus principus dėl branduolinių objektų saugos

Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą (Euratomas) dėl panaudoto branduolinio kuro bei radioaktyviųjų atliekų tvarkymo“

(COM(2003) 32 galutinis – 2003/0021 (CNS) – 2003/0022 (CNS)).

2003 m. kovo 26 d. Komitetas dėl šių pasiūlymų parengė nuomonę.

2009 m. birželio 4 d. Europos Komisija nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl vienos iš šių direktyvų iš dalies pakeistos redakcijos ir paprašė parengti nuomonę, papildančią 2003 m. kovo 26 d. Komiteto parengtą nuomonę dėl

„Pasiūlymo priimti Tarybos direktyvą (Euratomas), kuria nustatoma Bendrijos branduolinės saugos sistema“

Transporto, energetikos, infrastruktūros ir informacinės visuomenės skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. gegužės 20 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Gérard DANTIN.

454-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. birželio 10–11 d. (2009 m. birželio 10 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 100 narių balsavus už ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Pastaruoju metu dėl ekonominių priežasčių ieškant įvairresnių energijos šaltinių ir siekiant sumažinti šiltnamio dujų išmetimą, vėl išaugo susidomėjimas branduoline energija.

1.2 Branduolinė energetika gali egzistuoti ir būti vystoma tik užtikrinus aukšto lygio saugą ir išskirtinį skaidrumą.

1.3 Todėl Komitetas palankiai vertina šią direktyvą ir mano, kad techniniu ir strateginiu požiūriu ji labai svarbi užtikrinant gyventojų, branduolinės energetikos srities darbuotojų ir aplinkos saugą, kartu paliekant valstybėms narėms teisę apsispręsti dėl šios energijos rūšies naudojimo.

1.4 EESRK kelia susirūpinimą tai, kad branduolinė energetika bus vystoma ir už Europos Sąjungos ribų, kartais šalyse, kuriose nėra išvystytų technologijų tradicijų ir negali būti užtikrintas valstybių narių jau pasiektas rizikos valdymo lygis. Todėl Komitetas pageidauja, kad ES atliktų skatintojos vaidmenį ir pasiūlytų už jos ribų esančioms šalims branduolinės saugos srities iniciatyvų, panašių į jos jau įgyvendinamas klimato kaitos paketo priemones.

1.5 Branduolinė sauga turi būti „**svarbi viso pasaulio visuomenei**“, kadangi branduolinės avarijos padariniai gyventojams ir aplinkai apims daug platesnę teritoriją, nei šalis, kurioje ji įvyktų. Šia direktyva nustatiusi, kad jos teritorijoje **privaloma** laikytis pagrindinių saugos principų, kuriems pritarė visos TATENA šalys, „savo saugos modelį“ Europos Sąjunga gali pradėti skleisti ir už jos sienų esančiose šalyse.

1.6 Komitetas mano, kad strategija, pagal kurią valstybės narės įpareigojamos įsteigti visiškai nepriklausomas valstybines saugos institucijas, atsakingais už saugą skirti tik licencijas eksploatuoti įrenginius turinčius subjektus ir užtikrinti informacijos šiais klausimais skaidrumą, yra tinkamiausia, todėl nori, kad ir toliau būtų laikomasi tokios direktyvos nuostatos ir reikalaujama aukšto atsakomybės lygio.

1.7 EESRK labai rūpi klausimai, susiję su kompetencijos įgijimu, jos lygio palaikymu ir ugdymu valstybėse narėse, visų pirma tose, kurios turi mažai (arba visiškai neturi) patirties branduolinės energijos srityje. Valstybės narės privalo nedelsdamos spręsti šiuos klausimus, visų pirma numatydamas atitinkamos krypties studijas. Beje, EESRK siūlo numatyti branduolinių įrenginių eksploatavimo kvalifikacijos sertifikavimą Europos lygiu ir organizuoti branduolinių avarijų padarinių valdymo – tiek techniniu, tiek sveikatos požiūriu – mokymus.

1.8 Komitetas pabrėžia, kad sauga, be kita ko, yra susijusi ir su pramoninės kultūros bei elgsenos klausimais, todėl šioje srityje negalima apsiriboti nustatant tik taisykles ir įrenginių eksploatavimo reikalavimus.

2. Įžanga

2.1 Branduolinė pramonė Europos Sąjungoje pradėjo aktyviai vystytis po 1973 m. krizės, ir netrukus iškilio poreikis suderinti šalių praktiką saugos srityje.

2.2 1975 m. liepos 22 d. Tarybos rezoliucijoje dėl branduolinės saugos technologinių problemų ⁽¹⁾ teigiama, kad už tarptautinių branduolinės saugos srities iniciatyvų skatinimą atsako Komisija.

2.3 1992 m. priimta antra Tarybos rezoliucija ⁽²⁾, kurioje valstybės narės raginamos ir toliau aktyviai siekti saugos reikalavimų suderinimo. 2002 m. gruodžio 10 d. Europos Teisingumo Teismas savo sprendimu C-29/99 patvirtino, kad Bendrija kompetentinga priimti teisės aktus branduolinės saugos srityje.

2.4 Komisija, pritaikiusi Euratomo sutarties 31 straipsnį, 2003 m. sausio 30 d. pasiūlė priimti direktyvą dėl branduolinių įrenginių saugos ⁽³⁾, dėl kurios Komitetas parengė nuomonę ⁽⁴⁾.

2.5 Taryba šios direktyvos nepriėmė, kadangi nepasiekta balsų dauguma, tačiau klausimas buvo nagrinėjamas toliau ir 2004 m. sudaryta branduolinės saugos grupė.

2.6 Šiandien Komisija siekia atnaujinti ir tęsti Bendrijos branduolinės saugos sistemos įgyvendinimą.

3. Naujo direktyvos projekto tikslai, strategija ir pagrindinės nuostatos

3.1 Bendras šio pasiūlymo tikslas – užtikrinti, palaikyti ir nuolat gerinti branduolinę saugą Bendrijoje bei sustiprinti reguliavimo institucijų vaidmenį. Šis pasiūlymas taikomas branduolinių įrenginių projektavimui, vietos parinkimui, statybai, priežiūrai, eksploatavimui ir eksploatavimo nutraukimui, t. y. veiklai, kurią vykdant privaloma užtikrinti saugą pagal atitinkamos valstybės narės teisinę ir reguliavimo sistemą. **Pripažįstama ir gerbiama kiekvienos valstybės narės teisė apsispręsti dėl branduolinės energijos naudojimo.**

3.2 Direktyva dėl branduolinės saugos į Bendrijos teisės aktus norima įtraukti kai kuriuos TATENA Branduolinės konvencijos, kurią pasirašė visos valstybės narės, saugos principus juos papildant naujos kartos branduoliniams reaktoriams taikomais saugos reikalavimais.

3.3 Siekiama **paskelbti privalomais** visus tarptautiniu mastu pripažintus saugos principus (TATENA, BSK, WENRA ir kt.), kurių šiandien **laikomasi savanoriškai**.

4. Bendrosios pastabos

4.1 Europos Sąjungoje iš branduolių skilimo gaunama energija šiuo metu sudaro 14,6 proc. suvartojamos pirminės energijos ir 31 proc. pagaminamos elektros. Šiam kai kurių valstybių narių (15 iš 27 ⁽⁵⁾) naudojamam energijos šaltiniui būdingos stabiliausias kainos ir vienos mažiausių CO₂ išlakų. Tačiau kai kuriose branduolinę energiją naudojančiose šalyse, visų pirma valstybėse narėse, kurios atsisakė šios energijos rūšies bijodamos galimų veiklos nesklaidumų ir branduolinių atliekų valdymo sukeltos radioaktyviosios taršos, nuomonės branduolinės energijos naudojimo klausimu skiriasi.

4.2 Kaip ir buvo prognozuojama Komiteto nuomonėje „Branduolinės energijos reikšmė elektros gamybai“ ⁽⁶⁾, šiandien vėl išaugo susidomėjimas branduoline energija, kadangi ji gali atlikti svarbų vaidmenį ekonomikoje ir mažinant šiltnamio dujų išmetimą (klimato apsaugos politika). Kai kurios ES valstybės narės anksčiau atsisakiusios branduolinės energijos persvarsto savo sprendimus.

4.3 Kad piliečiai pritartų sprendimui vėl naudoti branduolinę energiją, būtina užtikrinti kuo aukštesnį saugos lygį.

4.4 Branduolinės energijos naudojimo klausimo persvarstymas pasaulio mastu verčia dar kartą išnagrinėti branduolinės saugos, visų pirma jos užtikrinimo ir kontrolės, klausimus. **Branduolinė sauga turi būti „svarbi viso pasaulio visuomenei“.** Todėl reikia rasti „pasaulio masto“ sprendimą, kadangi branduolinis pavojus kyla ne tik šią technologiją naudojančioms šalims, bet ir už jų ribų.

4.5 Siekiant šio tikslo Europos Sąjunga gali atlikti pagrindinį vaidmenį, kadangi jos teritorijoje yra daug branduolinių elektrinių ir šios pramonės sektoriuje sukaupta didelė patirtis. **Europos Sąjunga gali, kaip ji daro kovos su klimato kaita srityje, parodyti pavyzdį pradėdama vienodinti jos teritorijoje taikomas saugos ir už ją atsakingų organizacijų veiklos taisykles ir šalindama šio tikslo siekti trukdančias kliūtis.**

⁽¹⁾ OL C 185, 1975 8 14, p. 1.

⁽²⁾ OL C 172, 1992 7 8, p. 2.

⁽³⁾ COM(2003) 32 galutinis ir COM(2004) 526 galutinis (pataisyta redakcija).

⁽⁴⁾ OL C 133, 2003 6 6, p. 70–74.

⁽⁵⁾ Vokietija, Belgija, Bulgarija, Ispanija, Suomija, Prancūzija, Vengrija, Lietuva, Nyderlandai, Čekija, Rumunija, Jungtinė Karalystė, Slovakija, Slovėnija, Švedija.

⁽⁶⁾ OL C 110, 2004 4 30, p. 77–95.

4.6 Atsižvelgiant į minėtas aplinkybės, Komisijos direktyva pasiūlyta labai tinkamu metu. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas palankiai vertina direktyvą ir mano, kad techniniu ir strateginiu požiūriu ji labai svarbi užtikrinant ne tik branduolinę energiją pasirinkusių, bet ir jos atsisakusių valstybių narių gyventojų, branduolinės energetikos srities darbuotojų ir aplinkos saugumą.

4.6.1 Komitetas pritaria naujai Komisijos strategijai, pagal kurią, siekiant didesnio vieningumo valstybės narės ir jų nacionalinės reguliavimo institucijos privalo prisimti visišką atsakomybę. Kadangi valstybių narių istorinė patirtis, institucijos, praktika skiriasi, neįmanoma abejonių, kad šiandien visoms šalims priimtinausia ir įrenginių saugą geriausiai užtikrinanti strategija yra ta, pagal kurią valstybės narės įpareigojamos laikytis bendrų, TATENA parengtų taisyklių, sukurti iš tiesų nepriklausomas reguliavimo institucijas ir licencijų turėtojus įpareigoti prisimti visišką atsakomybę nenumatant galimybių ją perduoti.

4.6.2 Komitetas mano, kad ši direktyva yra svarbus saugos gerinimo proceso etapas. Reikėtų nuolat rengti išsamias diskusijas siekiant išsiaiškinti, kokių moduliacijų, papildymų arba pakeitimų galėtų prireikti, jei pasikeistų aplinkybės, metodai ir organizacinės koncepcijos, ir į juos atsižvelgti.

4.6.3 Komitetas palankiai vertina tai, kad nagrinėjamojo dokumento „Pagrindinėse nuostatose“ ir jo 5 straipsnyje deramas dėmesys skiriamas skaidriam ir patikimam gyventojų informavimui priimant sprendimus. Šiuo požiūriu Orhuso konvencija⁽⁷⁾ dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais pilietinės visuomenės subjektams gali tapti atskaitos tašku.

4.6.4 Be to, kas minėta, ir direktyvos projekto turinio, reikės suvokti ir išsąmoninti faktą, kad sauga – tai ne tik griežtos techninės ir pramonės taisyklės. Ji taip pat priklauso nuo kultūros, t. y. vyraujančios praktikos, kai saugai skiriamas ypač didelis dėmesys ir ne tik stengiamasi laikytis būtinų procedūrų, bet ir nuolat saugos srityje siekiama pažangos bei nustatyti jai galinčius pakenkti išorės ir vidaus veiksniai. Ši kultūra nesukurama per vieną dieną, ir kad ji būtų iš tiesų veiksminga, ją bendromis pastangomis privalo puoselėti pramoninkai, valdytojai, kontrolę vykdantys subjektai, taip pat ir atsakingi politikai.

4.7 Didinant saugos lygį dėl nepakankamos patirties ir įgūdžių, taip pat dėl nepritaikytos mokslinės ir technologinės aplinkos gali kilti su kompetencija branduolinių elektrinių tech-

nologijų srityje susijusių problemų. Todėl prireiks didelių pastangų mokymo srityje⁽⁸⁾. Būtų galima ES keistis teorinėmis ir praktinėmis žiniomis ir sukurti paramos priemones siekiant kuo geriau įgyvendinti 4, 7 ir 9 straipsniuose apibrėžtus reikalavimus, susijusius su mokymu ir žmogiškaisiais išteklių. Turi būti dedamos pastangos sukurti išsilavinimo, kvalifikacijos ir kompetencijos branduolinės saugos ir eksploatavimo srityje Europos sertifikavimo sistemą.

4.8 Komisijos suburto ir 2007 m. kovo mėn. Europos Vadovų Tarybos pritarimą pelniusio Europos branduolinės energetikos forumo veikloje dalyvauja atsakingi valdžios institucijų pareigūnai, Europos Parlamento nariai, **Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto atstovai**, elektros gamintojų, atominės energetikos sektoriaus, vartotojų, finansų sektoriaus ir pilietinės visuomenės atstovai. Forume galima sužinoti ekspertų nuomonę ir dalyvauti diskusijoje apie branduolinės energijos teikiamas galimybes ir keliamą pavojų. 2009 m. sausio mėn. forumas pateikė keletą rekomendacijų ir pastabų⁽⁹⁾ dėl direktyvos projekto ir Komitetas mano, kad, atsižvelgiant į jų kokybę ir svarbą priimtino piliečiams ir jų atstovams požiūriu, reikėtų jomis vadovautis.

5. Konkrečios pastabos

5.1 Direktyvos taikymo sritis ir jos turinys

Komitetas palankiai vertina tai, kad nurodyti TATENA pagrindiniai saugos principai (Nr. SF-1, 2006 m.) ir Branduolinio saugumo konvencijos reikalavimai, bet norėtų patikslinti, kurie šių pagrindinių principų aspektai labiausiai atitinka aptariamą direktyvos tikslą. Tai turėtų būti padaryta prie **direktyvos pridedant** nuomonės 6 punkte pasiūlytą ir prie jos pridedamą **priedą**. Tuomet direktyvos projektas taps aiškesnis, taip pat bus galima supaprastinti kai kuriuos direktyvos straipsnius.

5.2 1 straipsnis

Komitetas siūlo pirmajame straipsnyje konkrečiau nurodyti, kad šios direktyvos tikslas – sukurti bendrą Europos branduolinės saugos reguliavimo sistemą, apibrėžiančią bazinius principus, kuriais, siekiant Bendrijoje nuolat palaikyti ir gerinti branduolinę saugą, turi būti grindžiami valstybių narių branduolinės saugos klausimu priimami teisės aktai ir taisyklės, ir sustiprinti reguliavimo institucijų vaidmenį.

5.3 2 straipsnis

5.3.1 1 apibrėžtis – *branduolinis įrenginys*: Komitetas siūlo po žodžių *panaudoto kuro* įterpti **ir radioaktyvių atliekų**.

⁽⁷⁾ Tarptautinė konvencija, dėl kurios buvo susitarta Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisijoje (JT-EEK). Konvenciją pasirašė 40 iš 55 JT-EEK šalių.

⁽⁸⁾ OL C 175, 2009 7 28 m. liepos 28 d., p. 1–7.

⁽⁹⁾ Žr. Europos branduolinės energetikos forumo pogrūpio „Suderinimas“ dokumentą dėl pasiūlymo priimti Europos direktyvą dėl branduolinės saugos.

5.3.2 8 apibrėžtis – reguliavimo institucija: Komitetas primygtinai ragina Komisiją naudoti 2007 m. išleistame Saugos žodyne pateiktą apibrėžtį: *Institucija arba institucijų tinklas, kuriam valstybė suteikė juridinę galią vadovauti reguliavimo procesui, įskaitant licencijų išdavimą, taigi ir reguliuoti branduolinę, radiacinę, radioaktyviųjų atliekų ir jų transportavimo saugą.*

5.3.3 10 apibrėžtis – nauji branduoliniai reaktoriai: Komitetas laikosi nuomonės, kad būtų geriau nurodyti įrenginius, kurių statyba prasidėjo po direktyvos įsigaliojimo. Jei pasikeitimai įvyksta statybos darbų pradžioje, licencijos turėtojas gali į juos atsižvelgti. Tačiau jei permainos skelbiamos pasibaigus statybos darbams, jas bus sunkiau įgyvendinti, kadangi jos nebuvo numatytos projektuojant ir statant įrenginį. Kad būtų atsižvelgta į tam tikrus išskirtinius elektrinių, kurių statybos darbai buvo sustabdyti ir turi būti atnaujinti, atvejus, Komitetas siūlo tokį tekstą: **„nauji branduoliniai reaktoriai“, branduoliniai reaktoriai, kurių statybos darbams leidimas išduotas (arba kurių statybos darbai atnaujinti nuo jų nutraukimo praėjus ne mažiau kaip penkeriems metams) po šios direktyvos įsigaliojimo.**

5.4 3 straipsnis

5.4.1 Komitetas siūlo pakeisti šio straipsnio redakciją pirmiausia patikslinant sistemą, kuri apibendrina visą saugą, o vėliau – atsakomybę, susijusią su jos užtikrinimu. Jis siūlo į šį straipsnį įtraukti nuostatą, leidžiančią panaikinti licenciją, jei įsipareigojimai nevykdomi, nes tai bendros sistemos dalis ir taip stiprinamas reguliavimo institucijos autoritetas. Padarius šį pakeitimą, galima visai atsisakyti 8 straipsnio. Komitetas primena, kad Komisija turi teisę patikrinti direktyvos perkėlimo kokybę ir, prireikus, gali pradėti pažeidimo tyrimo procedūrą prieš valstybę narę, kuri nesilaikė direktyvos principų.

5.4.2 3 straipsnis būtų toks:

1. Valstybės narės sukuria ir taiko teisinę ir reguliavimo sistemą, reglamentuojančią branduolinių įrenginių saugą. Šią sistemą sudaro nacionaliniai saugos reikalavimai, branduolinių įrenginių licencijavimo ir kontrolės sistema, draudimas juos eksploatuoti neturint licencijos, taip pat reguliavimo kontrolės sistema ir būtinos atitikties reikalavimų užtikrinimo priemonės, įskaitant licencijų galiojimo sustabdymą ir jų panaikinimą. Būtina pabrėžti, kad jei branduoliniame įrenginyje padaromi sunkūs arba pakartotiniai saugos taisyklių pažeidimai, reguliavimo institucija turi įgaliojimus panaikinti veiklos licenciją.
2. Valstybės narės užtikrina, kad pagrindinė atsakomybė už branduolinių įrenginių saugą tektų licencijos turėtojui, kurį kontroliuoja

reguliavimo institucija. Jis išlieka atsakingas visą branduolinio įrenginio eksploatavimo laiką, kol įrenginiui nustojami taikyti saugos reikalavimai. Licencijos turėtojas šios atsakomybės perduoti negali. Licencijos turėtojas teikia pasiūlymus dėl branduolinių įrenginių saugos valdymo ir užtikrinimo priemonių, kuriuos tvirtina reguliuojanti institucija. Licencijos turėtojas įgyvendina šias priemones, o reguliuojanti institucija vykdo jų kontrolę.

5.5 4 straipsnio 1 dalis

5.5.1 Komiteto manymu, labai svarbu, kad reguliavimo institucija būtų nepriklausoma, todėl atitinkamą tekstą jis siūlytų išdėstyti taip: *Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija, kurios vienintelis tikslas yra užtikrinti saugą, būtų iš tikrųjų nepriklausoma nuo organizacijų, kurių užduotis – propaguoti arba eksploatuoti branduolinius įrenginius. Tokiai institucijai neturi būti daroma įtaka, galinti turėti poveikio jos reguliavimo veiklai. Minėdami organizacijas, „kurios pagrindžia naudą visuomenei“, pakartotume branduolinės energijos propagavimo idėją. Todėl, jei paliksimė šią nuorodą, reikėtų paminėti ir nepriklausomybę nuo organizacijų, kovojančių prieš branduolinės energijos naudojimą.*

5.6 4 straipsnio 3 dalis

Komitetas siūlo taip sujungti 4 straipsnio 3 ir 4 dalis: *Reguliavimo institucija išduoda licencijas, remdamasi prašytojo pateiktais dokumentais, įrodančiais aiškiai pasirinkimo, projekto, statybos darbų, priėmimo ir perdavimo eksploatuoti, eksploatavimo, eksploatavimo trukmės pratęsimo, darbuotojų kvalifikacijos ir jų skaičiaus, net ir eksploatavimo nutraukimo atitikimą galiojantiems saugos reikalavimams, sąlygoms ir taisyklėms. Ji kontroliuoja, ar licencijos turėtojas tinkamai vykdo savo įsipareigojimus branduolinės saugos srityje.*

5.7 4 straipsnio 4 dalis

Išbraukta ir įtraukta į 4 straipsnio naują 3 dalį.

5.8 4 straipsnio 6 dalis

Įterpti 6 dalį dėl reguliavimo institucijų bendradarbiavimo plėtojimo Europos Sąjungoje: *Valstybių narių reguliavimo institucijos dalijasi geriausia reguliavimo praktika ir laikosi bendro požiūrio į priimtus tarptautinius reikalavimus.*

5.9 5 straipsnis

„Skaidrumas“ – Komitetas nori pabrėžti šio straipsnio svarbą, nes būtina atsakyti į dažnus priekaištus dėl branduolinės pramonės slaptumo. Be to, **informacija** apie branduolinių įrenginių veikimą svarbi visoms valstybėms narėms, neatsižvelgiant į tai, ar jų teritorijoje tokia energija naudojama, kadangi jos atsakingos už savo piliečių apsaugą nuo branduolinio pavojaus, kuriam būdinga tarpvalstybinis pobūdis.

5.10 6 straipsnio 1 dalis

Komitetas siūlo patikslinti nuostatas dėl TATENA saugos pagrindų ir pateikti nuorodą į pirmiau pasiūlytą priedą. Nauja 6 straipsnio 1 dalies redakcija būtų tokia: *Pasirinkdamos branduolinių įrenginių aikštelę, juos projektuodamos, statydamos, eksploatuodamos ir nutraukdamos jų eksploatavimą valstybės narės laikosi priede nurodytų TATENA saugos pagrindų (TATENA saugos pagrindai: pagrindiniai saugos principai, TATENA saugos standartų serija Nr. SF-1, 2006 m.).*

5.11 6 straipsnio 2 dalis

Šiame straipsnyje pateiktos nepakankamai aiškios nuorodos į WENRA ir aukšto lygio grupę, todėl kyla klausimas: ar galima valstybės nares įpareigoti atsižvelgti į būsimus rezultatus, kurių turinys ir grafikas priimant direktyvą dar nežinomi? Komitetas šią dalį siūlo išbraukti, **kadangi ilgainiui vykstant mokslo ir technologijos pažangai griežčiau laikomasi pagrindinių saugos principų ir auga saugos kultūros lygis.**

5.12 7 straipsnis

Šiame straipsnyje aptariami licencijų turėtojų įsipareigojimai, tačiau kadangi direktyva skirta valstybėms narėms, Komitetas siūlo visus su valstybių narių vaidmeniu tiesiogiai nesusijusius aspektus išdėstyti priede. 7 straipsnis būtų toks:

Licencijų turėtojų įsipareigojimai. Valstybės narės privalo užtikrinti, kad licencijų turėtojai būtų atsakingi už savo branduolinių įrenginių projektavimą, statybos darbus, eksploatavimą ir eksploatavimo nutraukimą laikantis 6 straipsnio nuostatų.

5.13 8 straipsnis

Perkeltas į 3 ir 4 straipsnius, todėl išbraukiamas.

5.14 10 straipsnis

Pavadinimas *Saugai teikiamas pirmumas* gali klaidinti, kadangi susidaro įspūdis, kad valstybės narės, kurios netaiko griežtesnių, nei direktyvoje numatytos, priemonių, neteikia pirmumo saugai arba kad pačioje direktyvoje tai nenurodyta. Komitetas siūlo straipsnį pavadinti **Saugos stiprinimas**.

5.15 11 straipsnis

11 straipsnyje numatyta, kad Komisijai reguliariai teikiamos šios direktyvos poveikio ataskaitos. Tai būtina ir pageidautina. Kadangi jau Branduolinio saugumo konvencijoje yra nuostatos dėl ataskaitų teikimo konkrečių terminų, Komitetas mano, kad

tikslinga sudaryti bendrą visų ataskaitų teikimo grafiką, kad procedūros būtų paprastesnės ir suderintos.

Nauja šio straipsnio redakcija būtų tokia: *Valstybės narės šios direktyvos įgyvendinimo ataskaitą Komisijai teikia tuo pačiu laiku ir grafiku, kaip ir Branduolinio saugumo konvencijos peržiūros susitikimams rengiamas nacionalines ataskaitas. Remdamasi šia ataskaita, Komisija teikia Tarybai ataskaitą apie pažangą, pasiektą įgyvendinant šią direktyvą, ir, prireikus, teisės aktų pasiūlymus.*

6. Direktyvos priedo pasiūlymas

6.1 Direktyvos priedo tikslas:

— apibrėžti tuos branduolinių įrenginių eksploatuotojų įsipareigojimus, kurių neįmanoma nustatyti direktyva, kadangi ji privaloma tik valstybėms narėms,

— vadovaujantis dešimčia pagrindinių TATENA saugos principų apibrėžti nuostatas, kurios pagal direktyvą turi būti privalomos valstybėms narėms.

6.2 Priede nurodyti šeši principai:

6.2.1 Valstybės narės užtikrina, kad licencijos turėtojas prisiimtų atsakomybę už saugą.

6.2.2 Atsakomybė už saugą ir jos valdymas turi būti nustatyti aukščiausiu įmonės lygiu.

6.2.3 **Saugos vertinimas** turi būti atliekamas jau įrenginio statybos pradiniam etape ir tęsiamas visą įrenginio eksploatavimo laiką.

6.2.4 Valstybės narės užtikrina, kad branduoliniai įrenginiai būtų tobulinami ir atitiktų aukščiausio galimo pasiekti saugos lygio reikalavimus.

6.2.5 Valstybės narės užtikrina, kad būtų imamasi visų reikiamų branduolinių incidentų ir avarijų **prevencijos ir jų padarinių sumažinimo** priemonių.

6.2.6 Visos be išimties valstybės narės užtikrina, kad įgyvendintos pasiruošimo avarinėms situacijoms priemonės ir parengtos greito reagavimo branduolinės avarijos atveju priemonės, kaip numatyta Direktyvoje 96/29.

2009 m. birželio 10 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI

Appendix

to the opinion TEN/377 of the European Economic and Social Committee Proposal for a Council Directive (Euratom) setting up a Community framework for nuclear safety

COM(2008) 790 final — 2008/0231 (CNS)

APPENDIX TO THE DIRECTIVE ⁽¹⁾**SAFETY OBJECTIVE**

The fundamental safety objective is to protect the workers and the general public from harmful effects of ionizing radiation, which may be caused by the nuclear installations

To ensure the protection of the workers and the general public, the nuclear installations shall be operated so as to achieve the highest standards of safety that can reasonably be achieved taking into account economical and social factors.

Besides the protection of people laid down in the Euratom Basic Standards (Directive 96/29), measures shall be taken

- to restrict the likelihood of events that might lead to a loss of control over a nuclear reactor core, nuclear chain reaction, radioactive source and
- to mitigate the consequences of such events if they were to occur.

The fundamental safety objective shall be taken into account for all nuclear installations and for all stages over the lifetime of the nuclear installation.

SAFETY PRINCIPLES**1. Principle 1: Responsibility for safety**

Each Member State shall ensure that the prime responsibility for the safety of a nuclear installation rests with the holder of the relevant licence and shall take the appropriate steps to ensure that each such licence holder meets its responsibility.

Each Member State shall ensure that the licensee has implemented provisions for:

- Establishing and maintaining the necessary competences;
- Providing adequate training and information;
- Establishing procedures and arrangements to maintain safety under all conditions;
- Verifying appropriate design and the adequate quality of nuclear installations;
- Ensuring the safe control of all radioactive material that is used, produced or stored;
- Ensuring the safe control of all radioactive waste that is generated,

to fulfil the responsibility for the safety of a nuclear installation.

These responsibilities shall be fulfilled in accordance with applicable safety objectives and requirements as established or approved by the regulator body, and their fulfilment shall be ensured through the implementation of a management system.

2. Principle 2: Leadership and management for safety

Effective leadership and management for safety must be established and sustained in all organizations concerned with nuclear safety.

2.1 Leadership in safety matters shall be demonstrated at the highest levels in an organization. An effective management system shall be implemented and maintained, which has to integrate all elements of management so that requirements for safety are established and applied coherently with other requirements, including those for human performance, quality and security, and so that safety is not compromised by other requirements or demands.

The management system also shall ensure the promotion of a safety culture, the regular assessment of safety performance and the application of lessons learned from experience.

⁽¹⁾ This text incorporates part of the document of the European Energy Forum's Sub-Group on Harmonisation on the proposal for a European Directive on Nuclear Safety.

2.2 A safety culture that governs the attitudes and behaviour in relation to safety of all organizations and individuals concerned shall be integrated in the management system. Safety culture includes:

- Individual and collective commitment to safety on the part of the leadership, the management and personnel at all levels;
- Accountability of organizations and of individuals at all levels for safety;
- Measures to encourage a questioning and learning attitude and to discourage complacency with regard to safety.

2.3 The management system shall recognize the entire range of interactions of individuals at all levels with technology and with organizations. To prevent safety significant human and organizational failures, human factors shall be taken into account and good performance and good practices shall be supported.

3. Principle 3: Assessment of Safety

Comprehensive and systematic safety assessments shall be carried out before the construction and commissioning of a nuclear installation and throughout its lifetime. A graded approach shall be used taking in account the magnitude of the potential risks arising from the nuclear installation.

3.1 The regulatory body shall require an assessment on nuclear safety for all nuclear installations, consistent with a graded approach. This safety assessment shall involve the systematic analysis of normal operation and its effects, of the ways in which failures might occur and of the consequences of such failures. The safety assessments shall cover the safety measures necessary to control the hazard, and the design and engineered safety features shall be assessed to demonstrate that they fulfil the safety functions required of them. Where control measures or operator actions are called on to maintain safety, an initial safety assessment shall be carried out to demonstrate that the arrangements made are robust and that they can be relied on. An authorization for a nuclear installation shall only be granted by a member state once it has been demonstrated to the satisfaction of the regulatory body that the safety measures proposed by the licensee are adequate.

3.2 The required safety assessment shall be repeated in whole or in part as necessary later in the conduct of operations in order to take into account changed circumstances (such as the application of new standards or scientific and technological developments), the feedback of operating experience, modifications and the effects of ageing. For operations that continue over long periods of time, assessments shall be reviewed and repeated as necessary. Continuation of such operations shall be subject to these reassessments demonstrating that the safety measures remain adequate.

3.3 Within the required safety assessment precursors to accidents (an initiating event that could lead to accident conditions) shall be identified and analysed, and measures shall be taken to prevent the occurrence of accidents.

3.4 To further enhance safety, processes shall be put in place for the feedback and analysis of operating experience in own and other facilities, including initiating events, accident precursors, near misses, accidents and unauthorized acts, so that lessons may be learned, shared and acted upon.

4. Principle 4: Optimization of safety

Member States shall ensure that nuclear installations are optimized to provide the highest level of safety that can reasonably practicable be achieved without unduly limiting their operation.

4.1 The optimization of safety shall require judgements to be made about the relative significance of various factors, including:

- The likelihood of the occurrence of foreseeable events and the resulting consequences;
- The magnitude and distribution of radiation doses received;
- Economic, social and environmental factors arising from the radiation risks.
- The optimization of safety also means using good practices and common sense as far as is practical in day to day activities.

5. Principle 5: Prevention and mitigation

Member States shall ensure that all practical efforts are made to prevent and mitigate nuclear incidents and accidents in its nuclear installations.

5.1 Each Member State shall ensure, that the licensee engages all practical efforts:

- to prevent the occurrence of abnormal conditions or incidents that could lead to a loss of control;
- to prevent the escalation of any such abnormal conditions or incidents that do occur; and
- to mitigate any harmful consequences of an accident,

by implementing 'defence in depth'.

5.2 The application of the defence in depth concept shall ensure that no single technical, human or organizational failure could lead to harmful effects, and that the combinations of failures that could give rise to significant harmful effects are of very low probability.

5.3 Defence in depth shall be implemented through the combination of a number of consecutive and independent levels of protection that would all have to fail before harmful effects could be caused to workers or the general public. The levels of defence in depth shall include:

- a) an adequate site selection
- b) an adequate design of the nuclear installation, consisting of
 - High quality of design and construction
 - High reliability of components and equipment
 - Control, limiting and protection systems and surveillance features
 - appropriate combination of engineered safety features
- c) an adequate organisation with
 - An effective management system with a strong management commitment to safety culture
 - Comprehensive operational procedures and practices
 - Comprehensive accident management procedures
 - Emergency preparedness arrangements

6. Principle 6: Emergency preparedness and response

Members States shall ensure that arrangements are made for emergency preparedness and response for nuclear installations accidents according to Directive 96/29.
